

בכל יום כהנים עולים במזרחו של כבש (לפי שהיו מקיפים מימין – ממזרח) ויורדים במערבו. והיום כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע (משום כבודו של כהן גדול. עושה עצמו כבן בית משום חשיבותם של ישראל). רבי יהודה אומר: לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע.

הרמב"ם (עבודת יוה"פ ב,ה) כתב: '... והיום עולים [– הכהנים] באמצע ויורדין באמצע לפני כהן גדול כדי להדרו'.

בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור והיום מקיתון של זהב. רבי יהודה אומר: לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מהקיתון של זהב.

א. הרמב"ם (ביאת מקדש ה,י) כתב שמצוה לקדש מן הכיור [ואף כהן גדול, מלבד כהן גדול ביום הכפורים. עיוהכ"פ ב,ה], ובדיעבד קידש מכלי שרת אחר – כשר. ואילו הרמב"ן (תשא ל,ט) כתב שאין מצוה לקדש דוקא מן הכיור (וע"ע זבחים כב).

ב. בירושלמי מובאת דעה אחת שקידוש ראשון של יום הכפורים היה מקדש מן הכיור. ואולם להלכה נראה שאין מחלקים בכך (עפ"י חדושים ובאורים. ע"ש).

בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש. דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: בכל יום שלש והיום ארבע. רבי יהודה אומר: בכל יום שנים והיום שלש.

הלכה כרבי יוסי; בכל יום היו שלש מערכות והיום ארבע.

דף מד

עה. וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו. מה נכלל באיסור זה?

מדין תורה אסור לכל אדם להיות בהיכל בשעה שהכהן מקטיר קטורת בהיכל או בבית קדשי הקדשים, בשעת מתן דמים (בבאו לכפר) בהיכל ובקדש הקדשים – ביום הכפורים, בפר העלם דבר של ציבור ובשעירי עבודת כוכבים ('כפרה' – 'כפרה' מיום הכפורים), הן בכניסתו הן ביציאתו (עד צאתו). בעזרות – מותר (באהל מועד). ובין במדבר בין בשילה בין בבית עולמים (בקדש). וגזרו חכמים (כפרש"י ועוד) לפרוש אף מבין האולם ולמזבח, ואילו בשאר העזרה לא גזרו – כי המזבח המפסיק מהוה היכר ולא יבואו להיכנס. ולא גזרו אלא בשעת עבודת שבהיכל, אבל בעבודות שלפני ולפנים בין במתן דמים בין בהקטרת קטורת (רבי אלעזר) – אין צריך לפרוש אלא מהיכל. האולם עצמו; אם נוקטים שקדושתו קדושה אחת היא עם ההיכל – צריך לפרוש ממנו מדין תורה. ואם שתי קדושות – מדרבנן, כדין בין האולם ולמזבח.

א. יש מקום לומר שלא אסרו להיכנס בין האולם ולמזבח אלא בכניסה שלא לצורך אבל נמצא שם לצורך – מותר (עתוס). אך אפשר שלפי האמת אסור בכל אופן (עפ"י קרני ראם ורש"ש). כתב הרש"ש (עפ"י תמיד לג): בהקטרת קטורת שבכל יום, היה עם המקטיר ממונה שאומר לו 'הקטר'. וכן כהן המכניס גחלים וכהן נוסף המוסר לו את הכף. וכיון שהם נמצאים שם לצורך הקטרה – מותר.

ואולם מדברי הרמב"ם (תמידין ג,ד-ט) נראה שכהנים אלו יצאו משם קודם ההקטרה [ומה צורך בהיותם עמו בשעת ההקטרה]. וכן כתב המאירי שאסור להיות שם אף בכניסה לצורך כגון להכניס המחתה (וכ"מ בתוס' שבהיכל אסור אף בכניסה לצורך).

ב. לפירוש ריב"א (בתו"י), לדעת רב אחא (אדא) בר אבהו איסור כניסה בין האולם ולמזבח – מדאורייתא, שכך נמסר מהלכה. וכן מבואר מהגר"ח הלוי (ביאת מקדש א,טו) בדעת הרמב"ם להלכה. ואולם לפרש"י אינו אלא מדרבנן (ולוה הסכימו בתוס' ישנים. וכן דעת הרמב"ן (בהשגות לספר המצוות ל"ת (סט) עג). ועתוס' וריטב"א סוכה מד).

- ג. יש אומרים שלהלכה יש לנקוט אולם והיכל חדא קדושה היא (עפ"י מאירי; תוי"ט). ויש סוברים שתי קדושות הן (ע' קרית ספר בית הבחירה א; מנחת חינוך קפד, ג).
- ד. יש מי שכתב שבזמן שכהן גדול בא לפני ולפנים לכפר, אין איסור כניסה מדאוריתא אלא כאשר נמצא הכהן בבית קדשי הקדשים, לא כשהוא בהיכל, בכניסה וביציאה. לא אסר הכתוב בכניסה וביציאה אלא כשהכהן נמצא במקום שהוא מכפר (חדושים ובאורים).

דף מה

- עו. א. כמה מערכות היו על המזבח בכל יום וכמה ביום הכפורים?
ב. מנין להצתת אליתא (= קיסם דק) בראשו של מזבח ובכהן כשר ובכלי שרת?
ג. מהיכן היו מביאים אש למנורה ולמחטה הנכנסת לפני ולפנים?
- א. לדברי רבי יהודה, בכל יום היו על המזבח החיצון שתי מערכות; אחת מערכה גדולה שעליה מקטירים כל הקרבנות, ועוד מערכה שניה של קטורת – ממנה לוקחים גחלים להקטרת קטורת בהיכל (הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה – זו מערכה גדולה. ואש המזבח תוקד בו – זו מערכה שניה).
מערכה שניה של קטורת, היו מקטירים עליה שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. מערכה זו נתונה בדרום-מערב המזבח, מול פתח ההיכל. והיו נותנים עליה עצי תאנה לפי אומדן חמש סאים גחלים. ובשבת – שמונה סאים (עפ"י תמיד כט; זבחים נח).
- רבי יוסי מוסיף מערכה שלישית לקיום האש (והאש על המזבח תוקד בו. – שאם אש מערכה גדולה אינה מתגברת, מוסיפים עליה מזו (רש"י ועוד). והרמב"ם (תמידין ב, ד) כתב: לקיים בה מצות האש, להיותה תמיד על המזבח). וכן סובר רבי שמעון (רש"י).
- לרבי יהודה אין צריך מערכה מיוחדת לקיום האש כי בכל עת ועת היו הכהנים מוסיפים עצים למערכה גדולה (רבנו יהונתן. וכן נקט המנחת-חינוך (קלבה, ה) שלר' יהודה מתקיימת מצות 'אש תמיד' במערכה גדולה. וכתב לפי זה [שלא כמשמעות דברי החינוך] שאפילו לרבי יוסי, אם לא עשו מערכה שלישית ודלקה אש במערכה האחרת, לא ביטלו מצות 'אש תמיד').
- רבי מאיר מוסיף מערכה רביעית לאברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב (ואש. ומדובר באברים שלא משלה בהם האור להוציאם מתורת בשר ועדיין הם קשים מאד (עפ"י ראשונים). וחכמים אינם דורשים וא"ו, ולשיטתם מחזירים אברים ופדרים על גבי מערכה גדולה לאחר סידורה).
- א. יש מי שנקט שהקטרת אברים ופדרים של אתמול היתה לאחר הקטרת אברי התמיד של שחר, שהרי אסור להקטיר דבר מקודם לתמיד (עפ"י המפרש לתמיד כט). ואילו הרא"ש והראב"ד (שם) אינם סוברים כן מפני שהקטרה זו סוף עבודת הלילה היא. וכן נקטו הגר"א וריעב"ץ שם.
- ב. הלכה כרבי יוסי שבכל יום היו שלש מערכות, ולא היתה מערכה מיוחדת לאברים ופדרים שלא נתעכלו (ערמב"ם תמידין ב, ד-ה).
- ביום הכפורים נוספת מערכה אחת לצורך נטילת גחלים לקטורת שלפני ולפנים (והאש על המזבח. ולכולי עלמא דורשים יתור וא"ו ה"א).
- ב. מצוה להצית אש המערכה בכל יום על ידי קסמים דקים על המזבח, ולא יציתם מלמטה ויעלם כשהם דלוקים. (רבי יהודה דורש זאת מוהאש על המזבח תוקד בו. ורבי שמעון ורבי יוסי דורשים מונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח).